

การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน
โรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 4*

READING AND WRITING SKILLS DEVELOPMENT PROJECT OF SOBPAO
COMMUNITY SCHOOL UNDER THE CHIANGRAI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

เจริญ นันไชยวงศ์

Charoen Nanchaiwong

โรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

Sobpao Community School The Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4, Thailand

E-mail: charoen.nanchaiwong2514@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 543 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบประเมินและแบบสรุปข้อมูล สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ย ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้ 1) ด้านบริบท มีผลการประเมินความสอดคล้องโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59, σ = 0.24) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า มีผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45, σ = 0.20) 3) ด้านกระบวนการ มีผลการประเมินการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.76, σ = 0.13) ทุกกิจกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ด้านผลผลิต พบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีทักษะการอ่านอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 50 - 69) ระดับดีมาก (ร้อยละ 89.40-92.50) และมีทักษะการเขียนอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 56.68 - 70.42) ระดับดีมาก (ร้อยละ 77.46-94.22) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ และ 2) ครูมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66,

* Received 5 August 2022; Revised 21 August 2022; Accepted 27 August 2022

$\sigma = 0.23$) ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, $\sigma = 0.29$) และโดยรวมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในระดับมาก

คำสำคัญ: ทักษะการอ่าน, ทักษะการเขียน, การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน

Abstract

The objectives of this research article were to evaluate the context, the input, the process and the products of reading and writing skills development project of Sobpao Community School under the Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4. Data were collected from 543 participants in 2563BE through the questionnaires and were analyzed by using the descriptive statistics: percentage, mean and standard deviation. The results showed that: 1) The results of the context evaluation in overall was at the highest level ($\bar{X} = 4.59$, $\sigma = 0.24$), 2) The results of the input evaluation in overall was at high level ($\bar{X} = 4.45$, $\sigma = 0.20$) 3) The results of the process evaluation in overall was at the highest level ($\bar{X} = 4.76$, $\sigma = 0.13$) and all activities were at the highest level. 4) The results of the products evaluation as follows: 1) the 1st grade primary students to the 3rd secondary students had reading skills at high level (50%-69%) and the highest level (89.40%-92.50%) and also they had writing skills at high level (56.68%-70.42%) and the highest level (77.46%-94.22%). 2) the teachers' satisfaction toward the project's products in overall were at the highest level ($\bar{X} = 4.66$, $\sigma = 0.23$); the parents' satisfaction toward the project's products in overall were at the highest level ($\bar{X} = 4.58$, $\sigma = 0.29$) and the student's satisfaction to reading and writing activities in the overall were at the high level.

Keywords: Reading Skills, Writing Skills, Reading and Writing Skills Development.

บทนำ

การอ่านและการรู้หนังสือ (Reading & literacy) เป็นทักษะที่จำเป็นยิ่งสำหรับการเรียนรู้และการพัฒนาชีวิตสู่ความสำเร็จ การอ่านอย่างคล่องแคล่วและเข้าใจความหมายจะนำมาซึ่งความรู้และส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ แยกแยะและประยุกต์ใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิต พร้อมทั้งสามารถถ่ายทอดสื่อสารให้ผู้อื่นทราบและเข้าใจได้ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยได้ตระหนักและให้ความสำคัญของการ

ส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจัดกิจกรรมเกี่ยวกับหนังสือ และการรณรงค์ส่งเสริมการอ่าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) รัฐบาลมีการกำหนดนโยบายด้านการอ่านอย่างต่อเนื่อง จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540) ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม และเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2552 ได้กำหนดให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ กำหนดให้ พ.ศ.2552 - 2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่าน และกำหนดให้วันที่ 2 เมษายนของทุกปีเป็นวันรักการอ่าน รวมทั้งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการอ่านเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) จากการสำรวจความสามารถในการอ่าน เขียน และคำนวณปี 2561 ของประชากรอายุตั้งแต่ 6 ปี ขึ้นไปทั้งสิ้น 63.4 ล้านคน โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ (รายละเอียดดังตารางที่ 1) ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญต่อการพัฒนาและส่งเสริมให้ประชาชนรักการอ่าน เนื่องจากการอ่านทำให้ผู้อ่านมีความรอบรู้ เพิ่มพูนศักยภาพในการดำเนินชีวิต และการทำงาน สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563)

ตารางที่ 1 ผลการสำรวจความสามารถในการอ่าน เขียน และคำนวณของประชากรอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป

ความสามารถในการอ่าน เขียน และคำนวณ			
จำแนกตามความสามารถ	ร้อยละ	จำแนกตามวัย	ร้อยละ
ความสามารถด้านการอ่าน การเขียน และคำนวณ	92.6	วัยเด็ก	89.7
ความสามารถอ่านออกและเขียนได้	93.9	วัยเยาวชน	92.9
ความสามารถอ่านหนังสือออก	94.7	วัยทำงาน	81.1
ความสามารถในการเขียน	93.9	วันสูงอายุ	52.2
ความสามารถในการคำนวณ	95.8		

แนวทางการแก้ไขปัญหการอ่านของนักวิชาการด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการพัฒนาผู้เรียนระดับประถมศึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สำลี ทองอิ้ว แห่งภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และรองศาสตราจารย์ ดร. อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์ ประธานศูนย์พัฒนาอัจฉริยภาพเด็ก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กล่าวว่า การให้นักเรียนตกหรือเรียนช้าขั้นนั้น เพราะอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้นั้นเป็นแนวทางที่ไม่ควรนำมาใช้เป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้นักเรียนที่ถูกตัดสินขาดความเชื่อมั่น บั่นทอนกำลังใจในการเรียนให้ลดลง ไม่ชอบการเรียนมากยิ่งขึ้น จนทำให้ไม่สามารถเผชิญการเรียนรู้ในครั้งใหม่ได้ แต่แนวทางที่ควรนำมาใช้ คือ ครูผู้สอนต้องเข้าใจผู้เรียนแต่ละคน ควรใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ที่สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้หรือศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน โดยไม่ทอดทิ้งนักเรียนที่อ่อนด้อย สอบตก หรือทำคะแนนไม่ผ่านไว้เบื้องหลัง และครูผู้สอนในระดับ

ประถมศึกษาโดยเฉพาะประถมศึกษาตอนต้น ต้องเน้นการสอนอ่านภาษาไทยให้เกิดทักษะการอ่านพื้นฐาน ลดการสอนตามหนังสือเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ จัดหาหนังสือที่น่าอ่านและนำมาใช้ให้นักเรียนฝึกอ่านตามความสนใจของนักเรียน และจัดบรรยากาศการเรียนการสอนภาษาไทยให้ผู้เรียนรักการอ่านและเกิดแรงจูงใจในการอ่าน (เฉลิมลาภ ทองอาจ, 2557) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีมาตรการส่งเสริมการอ่านดังนี้ 1) ประกาศนโยบายให้ครูและผู้ปกครองรับทราบและมีส่วนร่วมดำเนินการ 2) ประเมินการอ่านการเขียนนักเรียนทุกระดับชั้น วิเคราะห์ และจัดทำข้อมูลนักเรียนทุกระดับชั้นที่มีปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เป็นรายบุคคล 3) ปรับระบบบริหารจัดการในการดำเนินงานจัดการเรียนการสอนของครูทุกคนทุกกลุ่มสาระให้ร่วมรับผิดชอบและแก้ไขปัญหานักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ 4) ประชุมผู้ปกครองเพื่อรับทราบปัญหาและมีส่วนร่วมแก้ไข 5) พัฒนาครูและจัดหาวัสดุเครื่องมือและวิธีสอน ช่วยเหลือครู เร่งแก้ไขปัญหการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ช่อมเสริมนักเรียนให้แล้วเสร็จก่อนการสอบ NT ป.3 และ O-NET ป.6 ม.3 ม.6 และช่วงปิดภาคเรียน 6) ภายใน 2 สัปดาห์หลังจากเปิดภาคเรียน คัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดช่อมเสริมนักเรียนที่มีปัญหาเป็นรายบุคคลก่อนเข้าสู่ห้องเรียนปกติ และ 7) รายงานความก้าวหน้าต่อผู้ปกครองและ สพป./สพม. ทุกระยะ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558)

โรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา เป็นโรงเรียนขยายโอกาส จัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการประชุมครูร่วมกันเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาการอ่านและการเขียนของนักเรียน พบปัญหาดังนี้ 1) ปัญหาด้านผู้เรียน พบว่า การปรับตัวของนักเรียนยังคุ้นเคยกับการเรียนระดับชั้นอนุบาล นักเรียนมีความรู้พื้นฐานด้านการอ่านการเขียนน้อย ไม่รู้จักสระ พยัญชนะ เขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง เขียนคำศัพท์ภาษาไทยไม่ถูกต้อง มีความเข้าใจในการเรียนน้อย นักเรียนบางคนติดเกมและโทรศัพท์จึงทำให้นักเรียนไม่มีสมาธิในการอ่านและการเขียน นักเรียนมีความบกพร่องทางการอ่านและการเขียน ไม่ให้มีส่วนร่วมในการเรียน และขาดเรียนบ่อย 2) ปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ครูวิเคราะห์หลักสูตรไม่ครบถ้วน ไม่วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่หลากหลาย สอนไม่ตรงตามตัวชี้วัด ใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนที่ไม่หลากหลายและไม่น่าสนใจ ขาดความรู้การใช้สื่อสมัยใหม่ การติดตามผลไม่ต่อเนื่อง และครูมีภาระงานพิเศษนอกเหนือจากการเรียนการสอน 3) ปัญหาด้านบริหารจัดการ พบว่า การนิเทศชั้นเรียนไม่ต่อเนื่อง 4) ปัญหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ พบว่า สื่ออุปกรณ์ไม่เหมาะสมและเพียงพอ แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อเทคโนโลยีด้านส่งเสริมการอ่านการเขียนมีน้อย ไม่เพียงพอต่อจำนวนเรียน ไม่มีแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา และสื่อบางอย่างมีการชำรุด ทำให้นักเรียนไม่สามารถใช้งานได้ และปัญหาของผู้ปกครองนักเรียน คือ ผู้ปกครองไม่ค่อยสนใจในการทำการบ้านของนักเรียน ซึ่งข้อสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้กำหนดเป้าหมายสำคัญ คือ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนสามารถอ่านออกเขียนได้มีความรู้ความสามารถตามวัย โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

1) จัดเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนก่อนเปิดภาคเรียน 2) คัดกรองนักเรียน 3) ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงรุกและปรับวิธีการสอนให้ทันสมัยเข้าตามสถานการณ์ปัจจุบัน 4) จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้นอกเวลาเรียนให้นักเรียนอย่างเหมาะสม 5) จัดหาสื่อและอุปกรณ์ที่เหมาะสมทันสมัยและเพียงพอ 6) นิเทศชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ข้อเสนอแนะอย่างสม่ำเสมอ 7) สร้างความตระหนักและความเข้าใจให้ผู้ปกครองช่วยสนับสนุนการพัฒนาทักษะให้เพิ่มมากขึ้น และเอาใจใส่ในการทำการบ้านของนักเรียนและคอยดูแลอย่างใกล้ชิด

ดังนั้นโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปาจึงได้ดำเนินการตามมาตรการนโยบาย ปี 2558 เป็นปีปลอดนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ โดยจัดทำโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยมีกิจกรรม 10 กิจกรรม จากการทำโครงการดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้การดำเนินงานเกิดการพัฒนาคูณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้ประเมินในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา จึงมีความสนใจที่จะประเมินโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยเลือกใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP model ของ Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. ได้แก่ การประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินเชิงระบบที่ครอบคลุมการประเมินทั้ง 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การประเมินก่อนการดำเนินโครงการ ระยะที่ 2 การประเมินระหว่างการทำโครงการ และระยะที่ 3 การประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ ทั้งนี้สารสนเทศที่ได้จะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการตัดสินใจและคุณประโยชน์และวางแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนต่อไป (Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J., 2007)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิตโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ขอบเขตเนื้อหา การประเมินโครงการนี้ได้ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP model ของ (Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. ซึ่งประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริบท (Context evaluation) เป็นการประเมินระดับความสอดคล้องของโครงการกับ

นโยบายการศึกษาของกับนโยบายขององค์การและหน่วยงานต้นสังกัด ความสอดคล้องของหลักการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกิจกรรมของโครงการ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของโครงการ และความเป็นไปได้ของโครงการ 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) เป็นการประเมินความเหมาะสมของปัจจัยสนับสนุนที่นำมาใช้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน 10 กิจกรรม ตามกระบวนการ PDCA ได้แก่ การวางแผน (Plan) การดำเนินงาน (Do) การติดตามและประเมินผล (Check) การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (Act) และ 4) ด้านผลผลิต (Product evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตตามวัตถุประสงค์ของโครงการหลังเสร็จสิ้นโครงการ ได้แก่ 1) การประเมินทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนแต่ละระดับชั้น และประเมินความพึงพอใจของครูและผู้บริหารโรงเรียนต่อโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา และสรุปผลการประเมินความพึงพอใจนักเรียนต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนแต่ละระดับชั้น (Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J., 2007)

1.2 ขอบเขตระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา ปีการศึกษา 2563

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมินโครงการ คือ ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 543 คน ซึ่ง ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ ได้แก่ แบบประเมิน จำนวน 5 ฉบับ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 จากนั้นนำไปหาค่าอำนาจจำแนกและค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับก่อนนำไปใช้ โดยค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้านบริบท เท่ากับ 0.95 แบบประเมินด้านปัจจัยนำเข้า เท่ากับ 0.94 แบบประเมินด้านกระบวนการ เท่ากับ 0.98 แบบประเมินความพึงพอใจของครูต่อโครงการ เท่ากับ 0.81 และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อโครงการ เท่ากับ 0.88

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบประเมินด้านบริบทและแบบประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการแก่ครูและบุคลากร จำนวน 20 คน คณะกรรมการสถานศึกษา

จำนวน 7 คน รวมจำนวน 27 คน แบบประเมินด้านกระบวนการของโครงการแก่ครู จำนวน 20 คน แบบประเมินความพึงพอใจต่อโครงการแก่ครู จำนวน 20 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 247 คน ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินทั้งหมด และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการประเมินประเมินทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนแต่ละระดับชั้น สรุปผลการประเมินความพึงพอใจนักเรียนต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนแต่ละระดับชั้น

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ย

ผลการวิจัย

ผลการประเมินโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยรวมมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

1. ด้านบริบทของโครงการ

ตารางที่ 2 ผลการประเมินด้านบริบทของโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

รายการ	n = 27		ระดับความเหมาะสม	การผ่านเกณฑ์ประเมิน > 3.51
	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านบริบท	4.59	0.24	มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินด้านบริบทของโครงการโดยรวมมีระดับความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.24) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

2. ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ

ตารางที่ 3 ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยรวม

รายการ	n = 20		ระดับความเหมาะสม	การผ่านเกณฑ์ประเมิน > 3.51
	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านบุคลากร	4.48	0.36	มาก	ผ่าน
ด้านงบประมาณ	4.31	0.31	มาก	ผ่าน
ด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้	4.45	0.38	มาก	ผ่าน

รายการ	n = 20		ระดับ	การผ่านเกณฑ์
	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม	ประเมิน > 3.51
ด้านการบริหารจัดการ	4.55	0.27	มากที่สุด	ผ่าน
เฉลี่ย	4.45	0.20	มาก	ผ่าน

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินด้านปัจจัยของโครงการ โดยรวมมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.20) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการบริหารจัดการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.27) รองลงมา คือ ด้านบุคลากร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.36) ด้านสื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.38) และด้านงบประมาณ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.31) ตามลำดับ

3. ด้านกระบวนการของโครงการ

ตารางที่ 4 ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 โดยรวม

รายการ	n = 20		ระดับ	การผ่านเกณฑ์
	$\bar{X}$	S.D.	การปฏิบัติ	ประเมิน > 3.51
ด้านการวางแผนโครงการ	4.46	0.33	มาก	ผ่าน
ด้านการดำเนินงานโครงการ	4.80	0.12	มากที่สุด	ผ่าน
ด้านนิเทศติดตามและประเมินผลโครงการ	4.63	0.30	มากที่สุด	ผ่าน
ด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาโครงการ	4.40	0.43	มาก	ผ่าน
เฉลี่ย	4.76	0.13	มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.13) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการดำเนินงานโครงการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.12) รองลงมา คือ ด้านนิเทศติดตามและประเมินผลโครงการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.20) ด้านการวางแผนโครงการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.33) และด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาโครงการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.43) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ผลการประเมินด้านการดำเนินงานรายกิจกรรม

รายการ	n = 20		ระดับ การปฏิบัติ	การผ่านเกณฑ์ ประเมิน > 3.51
	$\bar{X}$	S.D.		
1. กิจกรรมการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1	4.93	0.11	มากที่สุด	ผ่าน
2. กิจกรรมการอ่านเขียนได้ถูกต้องไม่บกพร่อง การสื่อสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	4.86	0.17	มากที่สุด	ผ่าน
3. กิจกรรมการอ่านและการเขียนสะกดคำ ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3	4.80	0.19	มากที่สุด	ผ่าน
4. “มาตราพาลีณ” กิจกรรมการพัฒนาทักษะ การเขียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	4.74	0.21	มากที่สุด	ผ่าน
5. กิจกรรมการพัฒนาทักษะการอ่านการเขียน ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5	4.80	0.19	มากที่สุด	ผ่าน
6. กิจกรรม “เขียนอ่าน การอักษร” ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6	4.78	0.18	มากที่สุด	ผ่าน
7. กิจกรรม “เขียนอ่าน การอักษร” ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1	4.78	0.32	มากที่สุด	ผ่าน
8. กิจกรรมการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภาษาไทยโดยใช้แอปพลิเคชัน Plickers สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	4.84	0.15	มากที่สุด	ผ่าน
9. กิจกรรม “ภาษาไทยวันละคำ” ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3	4.80	0.14	มากที่สุด	ผ่าน
10. กิจกรรม “หมอภาษาไทย (ด้วยแนวคิด BBL)” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	4.66	0.26	มากที่สุด	ผ่าน
เฉลี่ย	4.80	0.12	มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 5 เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.12) โดยกิจกรรมการปฏิบัติสูงสุด คือ กิจกรรมการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.11) และกิจกรรมที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ กิจกรรม “หมอภาษาไทย (ด้วยแนวคิด BBL)” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.26)

4. ด้านผลผลิตของโครงการ โดยรวมผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ดังนี้

4.1 ผลการประเมินทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนแต่ละระดับชั้น พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีทักษะการอ่านอยู่ในระดับดี และดีมาก และมีทักษะการเขียนอยู่ในระดับดี และดีมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการประเมินทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนแต่ละระดับชั้น

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน	ทักษะการอ่าน			ทักษะการเขียน		
		คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	ระดับคุณภาพ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	ระดับคุณภาพ
ป.1	32	18.50	92.50	ดีมาก	18.84	94.22	ดีมาก
ป.2	26	20.70	69.00	ดี	21.62	60.04	ดี
ป.3	24	26.13	87.08	ดีมาก	22.88	63.56	ดี
ป.4	24	24.33	81.10	ดีมาก	12.46	77.86	ดีมาก
ป.5	28	26.82	89.40	ดีมาก	12.39	77.46	ดีมาก
ป.6	30	27.73	92.43	ดีมาก	12.70	79.38	ดีมาก
ม.1	33	12.03	60.15	ดี	11.27	70.42	ดี
ม.2	44	10.00	50.00	ดี	9.07	56.68	ดี
ม.3	36	11.14	55.69	ดี	10.61	66.32	ดี

4.2 ความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.66$, $\sigma = 0.23$) และผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.58$, $\sigma = 0.29$)

4.3 ความพึงพอใจต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน พบว่า โดยรวมนักเรียน ชั้น ป.1-ม.3 มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.67) ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความพึงพอใจต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนแต่ละระดับชั้น

กิจกรรม	จำนวนนักเรียน	μ	σ	ระดับคุณภาพ
กิจกรรมการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	32	2.76	0.22	มาก
กิจกรรมการอ่านเขียนได้ถูกต้องไม่บกพร่องการสื่อสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	26	2.72	0.25	มาก
กิจกรรมการอ่านและการเขียนสะกดคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	32	2.70	0.26	มาก
“มาตราพาลี” กิจกรรมการพัฒนาทักษะการเขียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	24	2.60	0.23	มาก
กิจกรรมการพัฒนาทักษะการอ่านการเขียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	28	2.57	0.27	มาก
กิจกรรม “เขียนอ่าน การอักษร” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	30	2.60	0.24	มาก

กิจกรรม	จำนวน นักเรียน	μ	σ	ระดับคุณภาพ
กิจกรรม “เขียนอ่าน การอักษร” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	33	2.63	0.24	มาก
กิจกรรมการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยโดยใช้แอปพลิเคชัน Plickers สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	45	2.73	0.26	มาก
กิจกรรม “ภาษาไทยวันละคำ” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	75	2.75	0.27	มาก
เฉลี่ย	325	2.67	0.07	มาก

อภิปรายผล

จากผลการประเมินโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 นำเสนอการอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. จากผลการประเมินด้านบริบทของโครงการ โดยรวมมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยวัตถุประสงค์สอดคล้องกับสภาพปัญหาของและวัตถุประสงค์สอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการ มีระดับความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้บริหารและครูได้ร่วมกันวิเคราะห์ผลการเรียนรู้และปัญหาการอ่านและการเขียนของนักเรียนที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยลดลงและส่งผลกระทบต่อเรียนในวิชาอื่น ๆ และได้วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูและการนิเทศชั้นเรียนที่ไม่ต่อเนื่อง รวมทั้งปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดวัตถุประสงค์โครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในรายวิชาต่างๆ และการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น สอดคล้องกับนโยบายและมาตรการการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน ที่ให้โรงเรียนทำการประเมินการอ่านการเขียนนักเรียนทุกระดับชั้น วิเคราะห์ และจัดทำข้อมูลนักเรียนทุกระดับชั้นที่มีปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เป็นรายบุคคล ปรับปรุงระบบบริหารจัดการในการดำเนินงานจัดการเรียนการสอนของครูทุกคนทุกกลุ่มสาระให้ร่วมรับผิดชอบและแก้ไขปัญหานักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ และสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการร่วมกันพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน พัฒนาครู จัดหาวัสดุเครื่องมือ และวิธีสอน ช่วยเหลือครู แรงแก้ไขปัญหการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ช่อมเสริมนักเรียน ให้แล้วเสร็จก่อนการสอบ NT ป.3 และ O - NET ป.6 ม.3 และ ม.6 และช่วงปิดภาคเรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558) ซึ่งผลการประเมินโดยรวม สอดคล้องกับผลการประเมินของ กิตติพงษ์ โพธิ์มาตย์ ที่ทำการประเมินโครงการรักการอ่าน ในสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 วัดเทพมงคล เทศบาลเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อมมีอยู่ในระดับมากที่สุด (กิตติพงษ์ โพธิ์มาตย์, 2563)

เช่นเดียวกับผลการประเมินของ วราภรณ์ ภิรมย์นาค ที่ได้ทำการประเมินผลโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมโดยรวมมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก (วราภรณ์ ภิรมย์นาค, 2559)

2. จากผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยพบว่าด้านการบริหารจัดการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ และด้านงบประมาณ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายการแต่ละด้าน พบว่า ด้านบุคลากร ครูมีความพร้อมให้ความร่วมมือและมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินงานโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านงบประมาณ พบว่า โรงเรียนจัดหาและระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานโครงการ ด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ มีบรรยากาศและมุมการอ่านที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม มีแหล่งเรียนรู้สำหรับพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนที่เหมาะสมและเพียงพอ และสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้มีจำนวนเพียงพอ ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนมีนโยบายการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน ที่เป็นเช่นนี้ เพราะโรงเรียนได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน มุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยสูงขึ้นและส่งผลต่อการเรียนในวิชาอื่น ๆ ดังนั้นจึงต้องเตรียมความพร้อมทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนของครู การเตรียมความพร้อมด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ การจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมแต่ละกิจกรรม และการบริหารจัดการทั้งการวางแผนการดำเนินงาน การประสานงาน การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน และการนิเทศติดตามโครงการที่ต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานโครงการบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Fitzpatrick, J. L. et al. ที่กล่าวว่า การประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการตรวจสอบปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ เป็นต้น เพื่อมุ่งเน้นว่าปัจจัยมีความพร้อมต่อการดำเนินงาน ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกแผนการจัดโครงการหรือแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (Fitzpatrick, J. L. et al., 2004)

3. จากผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ โดยพบว่า ด้านการดำเนินงานโครงการ และด้านนิเทศติดตามและประเมินผลโครงการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการวางแผนโครงการ และด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาโครงการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายการแต่ละด้าน พบว่าด้านการวางแผนโครงการ พบว่า มีการสำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการแก้ไขปัญหาการอ่านและการเขียนของนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการดำเนินงานโครงการทุกกิจกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านนิเทศติดตามและประเมินผลโครงการ พบว่า การประเมินความสามารถในการ

อ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาโครงการ พบว่า นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาโครงการให้ดียิ่งขึ้น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล กำหนดแนวปฏิบัติให้ครูทุกคนคัดกรองและจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง ปานกลาง อ่อน กำหนดเป้าหมายการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน ส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร ศึกษามาตรฐานตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มชุมชนทางการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู จัดการเรียนการสอนตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนครูได้สังเกตนักเรียน หากพบนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านและการจัดเขียน ให้ครูจัดสอนซ่อมเสริมนอกเวลาเรียน และมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลการเรียนรู้ทั้งระหว่างการทำกิจกรรม และหลังการจัดกิจกรรม เพื่อดูความก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน และครูได้จัดทำบันทึกหลังสอนเพื่อนำปัญหาและข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนในครั้งต่อไป เป็นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทิวต์ถ์ มณีโชติที่ได้สรุปว่า การประเมินกระบวนการเป็นการพิจารณาตรวจสอบในประเด็นการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาและอุปสรรคของการทำงานโครงการ และติดตามความก้าวหน้าของการทำงานโครงการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งผลการประเมินโดยรวม (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2559); (ทิวต์ถ์ มณีโชติ, 2561) สอดคล้องกับผลการประเมินของ เข้ม ขงกิตติวรกุล ที่ได้ทำการประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่ามีการปฏิบัติและเป็นจริงในระดับมาก (เข้ม ขงกิตติวรกุล, 2560)

4. จากผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการ โดยรวมผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ดังนี้

4.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการประเมินทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน ผลการประเมินในระดับดีขึ้นไป ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูตั้งใจสอน ให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียน เอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง ใช้สื่อในการสอนที่น่าสนใจ เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และได้ทำการประเมินระหว่างการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการของนักเรียน รวมทั้งจัดสอนซ่อมเสริมให้แก่นักเรียนเป็นรายบุคคล ทำให้นักเรียนร้อยละ 80 มีทักษะการอ่านและการเขียนในระดับดีขึ้นไป ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ผลการประเมินโดยรวมสอดคล้องกับผลการประเมินของ กิตติพงษ์ โพธิ์มาตย์ ที่ได้ทำการประเมิน

โครงการรักการอ่านในสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 วัดเทพมณเฑียร เทศบาลเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ด้านผลผลิต พบว่า ทักษะการอ่านของนักเรียนมีการพัฒนามากยิ่งขึ้น นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้น และมีพฤติกรรมการอ่านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (กิตติพงษ์ โพธิ์มาตย์, 2563) เช่นเดียวกับอนุชา ครสสิงห์ ที่ได้ทำการประเมินโครงการรักการอ่านโรงเรียนเปรมประชา สังกัดงานเขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านประสิทธิผลของโครงการ ประกอบด้วย นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน นักเรียนมีทักษะการอ่านการเขียน นักเรียนมีทักษะการอ่านจับใจความ และนักเรียนมีความรอบรู้รอบตัวในภาพรวมอยู่ในระดับมากผ่านเกณฑ์การประเมิน (อนุชา ครสสิงห์, 2560) และสอดคล้องกับผลการประเมินของปิยธิดา วงศ์ประสิทธิ์ ที่ได้ทำการประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของโรงเรียนนำบ่อคำวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า ผลการประเมินด้านผลผลิต โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านนิสัยรักการอ่านของนักเรียนคือ นักเรียนมีบันทึกการอ่าน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังนั้นเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดียิ่งขึ้น (ปิยธิดา วงศ์ประสิทธิ์, 2558) ครูควรส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านที่ดีและสร้างความเข้าใจในการอ่านกับนักเรียน (Medina, G. et.al., 2020)

4.2 ความพึงพอใจของครูต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการอ่านและการเขียน การให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และรายบุคคล คิดสร้างสรรค์ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอดได้ง่าย ทำให้นักเรียนมีทักษะการอ่านและการเขียนที่ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Jhang, F. H. ที่ได้ศึกษาผลของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนต่อการมีส่วนร่วมในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า การที่นักเรียนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนอกโรงเรียนทำให้นักเรียนมีเวลาอ่านหนังสือมากขึ้นและมีโอกาสเลือกหนังสือด้วยตนเอง ปลุกฝังนิสัยรักการอ่านของนักเรียน เพิ่มโอกาสในการอ่านหนังสือและพัฒนาพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนได้ (Jhang, F. H., 2017) เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ และวรรณวีร์ บุญคุ้ม พบว่า การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในการเรียนการสอนเน้นการอ่านและบูรณาการการอ่านในทุกกลุ่มสาระการจัดกิจกรรมการให้นักเรียนได้นำความรู้ความสามารถจากการอ่านมาใช้ได้ (พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ และวรรณวีร์ บุญคุ้ม, 2563)

4.3 ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนได้ทำการชี้แจงและขอความร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียนทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล เอาใจใส่ในการพัฒนาการอ่านและการเขียนของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนอ่าน

ออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการประเมินของกาญจนา ชูสกุล ที่ได้ทำการประเมินโครงการรื้อการอ่านโรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม สังกัดเทศบาลขอนแก่น โดยประยุกต์ใช้รูปแบบชิปปี้ พบว่า การประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง และนักเรียนนำความรู้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันทุกวัน ทำให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการอ่าน นักเรียนได้รับคำชมจากครูเสมอว่าอ่านหนังสือเก่งขึ้น ผู้ปกครองเห็นว่านักเรียนอ่านคล่องขึ้น (กาญจนา ชูสกุล, 2558)

4.4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนแต่ละระดับชั้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนแต่ละระดับชั้นด้วยกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของนักเรียน และการออกแบบสื่อและกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจเนื้อหา เชื่อมโยงกิจกรรมในบทเรียนทำได้ง่ายตรงตามความต้องการ ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งผลการประเมินโดยรวมสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมลพร พงษ์ประเสริฐ ที่พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก (พิมลพร พงษ์ประเสริฐ, 2563) เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ อัจฉรา ราชเนตร พบว่า การดำเนินงานโครงการหม่อภาษาสามารถพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการทุกคนให้ดีขึ้นได้ และผลการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยอยู่ในระดับดีมาก และนักเรียนได้พัฒนาตนเองด้านทักษะภาษาไทย ทำให้มีความชำนาญเข้าใจความหมายของคำศัพท์มากขึ้น มีความมั่นใจในการพูดและอ่านออกเสียงภาษาไทยมากขึ้น (อัจฉรา ราชเนตร, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

การดำเนินงานโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP model) เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การวางแผนการดำเนินงาน และการตัดสินใจคุณค่าและคุณประโยชน์ เลือกทางเลือกที่เหมาะสมในปรับปรุง ปรับเปลี่ยน และพัฒนาโครงการ ซึ่งทำให้ได้องค์ความรู้ในการประเมินโครงการ ดังนี้

องค์ประกอบของ รูปแบบการประเมิน ประจำปี	วัตถุประสงค์ การประเมิน	ประเด็นการประเมิน	การตัดสินใจ
การประเมิน ด้าน บริบท	เพื่อประเมิน ด้านบริบท	1. ความสอดคล้องของโครงการกับนโยบาย ต้นสังกัด 2. ความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความ ต้องการจำเป็น 3. ความสอดคล้องเหมาะสมของหลักการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กิจกรรม วิธีการ ดำเนินงาน และระยะเวลาดำเนินการ	ตัดสินใจกำหนด วัตถุประสงค์และ เป้าหมายให้สอดคล้อง กับความต้องการจำเป็น โดยพิจารณา สภาพการณ์ งบประมาณ เวลา ทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อวางแผนการ ดำเนินงานโครงการ
การประเมิน ด้าน ปัจจัยนำเข้า	เพื่อประเมิน ด้านปัจจัยนำเข้า	ความเพียงพอและความเหมาะสม 1. ด้านบุคลากร 2. ด้านงบประมาณ 3. ด้านสื่อการเรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์ 4. ด้านการบริหารจัดการ	เลือกทรัพยากรสำหรับ ใช้ในการสนับสนุน โครงการที่เหมาะสม และพิจารณาจัดหา เพื่อให้เพียงพอกับความ ต้องการในการดำเนิน โครงการ
การประเมิน ด้าน กระบวนการ	เพื่อประเมิน ด้านกระบวนการ	การปฏิบัติตามกระบวนการ PDCA 1. กิจกรรมการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2. กิจกรรมการอ่านเขียนได้ถูกต้องไม่ บกพร่องการสื่อสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 3. กิจกรรมการอ่านและการเขียนสะกดคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 4. “มาตราพาลี” กิจกรรมการพัฒนา ทักษะการเขียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5. กิจกรรมการพัฒนาทักษะการอ่านการ เขียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 6. กิจกรรม “เขียนอ่าน การอักษร” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 7. กิจกรรม “เขียนอ่าน การอักษร” ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 8. กิจกรรมการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาภาษาไทยโดยใช้แอปพลิเคชัน Plickers สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 9. กิจกรรม “ภาษาไทยวันละคำ” ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3	เป็นการดำเนินงาน โครงการตามกระบวนการ PDCA และตรวจสอบ การระหว่างดำเนินการ พร้อมให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการแก้ไขให้การ ดำเนินงานให้มี ประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของ รูปแบบการประเมิน ฉบับนี้	วัตถุประสงค์ การประเมิน	ประเด็นการประเมิน	การตัดสินใจ
		10. กิจกรรม “หมอภาษาไทย (ด้วยแนวคิด BBL)” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	
การประเมิน ด้านผลผลิต	เพื่อประเมิน ด้านผลผลิต	1. ประเมินทักษะการอ่านและการเขียน 2. ประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง	1. เปรียบเทียบผลการ ประเมินกับวัตถุประสงค์ และเกณฑ์การประเมินที่ กำหนดไว้ 2. ตัดสินใจเกี่ยวกับ โครงการว่าปรับปรุง หรือเน้นที่จุดใดเพื่อให้ นักเรียนมีทักษะการอ่าน และการเขียนที่มี พัฒนาการที่ดีขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การประเมินโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) ด้านบริบท โรงเรียนควรดำเนินงานโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของกระทรวงศึกษาธิการ ควรศึกษาสภาพปัญหาและบริบทของโรงเรียนและชุมชน และจัดทำโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง และดำเนินโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
- 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ก่อนดำเนินงานโครงการ โรงเรียนควรจัดเตรียมครูให้เพียงพอ ควรจัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพิ่มขึ้นให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ควรจัดหางบประมาณและสนับสนุนงบประมาณจัดทำสื่อให้เพียงพอ ควรมีการนิเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
- 3) ด้านกระบวนการ เพื่อให้ให้นักเรียนมีทักษะการอ่านและการเขียนให้ดีขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น ครูควรวิเคราะห์หลักสูตรและวิเคราะห์ผู้เรียนให้ครอบคลุมและครบถ้วน ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมให้มากและทุกคน ควรปรับวิธีการสอนให้ทันสมัยเข้าตามสถานการณ์ปัจจุบัน และชี้แจงและสร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองควรเอาใจใส่ในการทำการบ้านของนักเรียนและคอยดูแลอย่างใกล้ชิด
- 4) ด้านผลผลิต ครูควรพัฒนาโครงการพัฒนาการอ่านและการเขียนอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ และนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีความสามารถอ่านคล่องเขียนคล่องตามจุดเน้นของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับหัวข้อการประเมินครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน และนำผล

มาพัฒนาโครงการพัฒนาการอ่านและการเขียนให้ดียิ่งขึ้น ควรมีการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนที่มุ่งเน้นสมรรถนะการสื่อสารภาษาไทย ของนักเรียน และควรมีการวิจัยการเทียบเคียงสมรรถนะการประเมินโครงการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านสบเปากับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ชูสกุล. (2558). การประเมินโครงการรณรงค์การอ่านโรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยประยุกต์ใช้รูปแบบซีบี. รายงานการประชุมวิชาการ และนำเสนอผลการวิจัย ระดับชาติและนานาชาติ กลุ่มระดับชาติ ด้านการศึกษา, 3(6), 35-46.
- กิตติพงษ์ โพธิ์มาตย์. (2563). การประเมินโครงการรณรงค์การอ่านในสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 วัดเทพมงคล เทศบาลเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ. วารสารบริหาร การศึกษาบัวบัณฑิต, 20(3), 1-21.
- เข้ม ของกิตติวรกุล. (2560). การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโรงเรียนอมก๋อย วิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2557). ปัญหาอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้: แนวทางการแก้ไขอย่างเป็น รูปธรรม. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/579593>
- ทิวดี มณีโชติ. (2561). รูปแบบการประเมินโครงการ หน่วยที่ 5 ใน การประเมินโครงการ หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปิยธิดา วงศ์ประสิทธิ์. (2558). การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของโรงเรียนนำบ่อ คำวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. ใน วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ และวรรณวีร์ บุญคุ้ม. (2563). สภาพและผลการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ของนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสังคมบูรณา การ, 7(2), 143-159.
- พิมลพร พงษ์ประเสริฐ. (2563). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์ ร่วมกับแบบฝึกทักษะ. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและ การสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- วรารณณ์ ภิรมย์นาค. (2559). การประเมินผลโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2559). วิธีวิทยาการประเมิน: ศาสตร์แห่งคุณค่า. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). นโยบายส่งเสริมการอ่านของประเทศไทย: ภาพรวม ปัญหาและแนวทางการพัฒนา. ใน การประชุมวิชาการ Thailand Conference on Reading 2011 วันที่ 24-25 สิงหาคม 2554. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK Park.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2540). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่แปด พ.ศ. 2540-2544. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). การสำรวจการอ่านของประชากร พ.ศ.2561. กรุงเทพมหานคร: กองสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2558). หนังสือคู่มือการดำเนินงานอ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง และสื่อสารได้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อนุชา ครสิงห์. (2560). การประเมินโครงการรักการอ่านโรงเรียนเปรมประชา สังกัดงานเขตตอนเมือง กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประเมินการศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อัจฉรา ราชเนตร. (2560). ถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการโครงการหม่อภาษา โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์. ใน สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Fitzpatrick, J. L. et al. (2004). Program Evaluation: Alternative Approaches and Practical Guidelines. (3rd ed.). London: Pearson.
- Jhang, F. H. (2017). The Effect of Schools' Reading Promotion Activities on Fourth Graders' Reading Engagement Outside of School: A Study of Happy Reading 101 Program. Bulletin of Educational Research, 63(2), 101-133.
- Medina, G. et.al. (2020). Reading promotion, behavior, and comprehension and its relationship to the educational achievement of Mexican high school students. Cogent Education; Abingdon, 7(1), 1-15.
- Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (2007). Evaluation Theory, Models and Applications. San Francisco, CA: Jossey-Bass.